

บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

THE ROLE OF MONKS IN COMMUNITY DEVELOPMENT RONPIBOON DISTRICTS NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

เทวินทร์ คงเมือง

เดชชาติ ตริทรัพย์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามความคิดเห็นของประชาชน ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็นของประชาชน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ประชาชนที่มีภูมิลำเนา ในเขตอำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชจำนวน 82,754 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ เคร็จซี่และมอร์แกน (R.V. Krejcie and D.W. Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 368 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลทั่วไป หาค่าร้อยละ (Percentage), บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน หาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) กรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม หาค่าสถิติทดสอบที (t – test) และกรณีตัวแปรต้นมากกว่าสองกลุ่ม หาค่าสถิติทดสอบเอฟ (F – test) ถ้าพบความแตกต่าง จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของ เชฟเฟ (Scheffe's method) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า:

1. บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.72$) รองลงมา ด้านผู้นำทางจิตวิญญาณ ($\bar{X} = 3.50$) ด้านประเพณีและวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.30$) ด้านส่งเสริมเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.24$) ด้านส่งเสริมสังคม ($\bar{X} = 3.16$) และด้านส่งเสริม

การศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.12$) เมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่าบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามข้อมูลทั่วไป พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพ และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประชาชนที่มี เพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชพบว่า ประชาชนได้เสนอแนะแนวทางส่งเสริม ด้านส่งเสริมด้านการศึกษา มากสุด โดยได้เสนอแนะว่าพระสงฆ์ควรส่งเสริมการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ให้เป็นการศึกษาตลอดชีวิตภายใต้ความร่วมมือของบุคคล ครอบครัว ชุมชนพระสงฆ์ควรสนับสนุนการจัดสวัสดิการแก่ครู นักเรียน บุคลากรทางการศึกษา และผู้รับบริการด้วยการระดมทรัพยากรจากทุกฝ่ายให้แก่ สถานศึกษาที่อยู่ในความรับผิดชอบ

คำสำคัญ: บทบาทของพระสงฆ์, การพัฒนาชุมชน

Abstract

The objectives of this research were as following 1) to study the role of monks in community development, Rongpibum district, Nakhon siThammarat province 2) To compare role of monks in community development, Rongpibum district, Nakhon siThammarat province in terms of sexes, ages, degrees of education, occupations and monthly incomes as differently. 3) to study the suggestions on the guideline for promotion of monk's role in community development accordion to people's opinion. The population for this research were composed of people who live in the area of Rongpibun district, Nakhon siThammarat province. There are 82,754 person, Sample size by Krejcie and Morgan's table measurement, The samples were about 368 persons. The instrument for data collection was questionnaire both closed - open end questions, data analysis by package computer program, The statistics were analysed as follow; percentage, mean, standard deviation, t - test, F - test, and Scheffe's method (one way ANOVA).

The findings were as follows:

1 . The role of monks in community development, Ronpibun district, Nakhon si Thammarat province by overview was at moderate level ($\bar{X}=3.34$) when considered in each aspect from more less found that the aspect of environment and natural resource conservation was the highest mean ($\bar{X}=3.72$) and followed up the aspect of spiritual leader ($\bar{X}=3.50$) the aspect of tradition and culture ($\bar{X}=3.30$) the aspect of economic promotion ($\bar{X}=3.24$) the aspect of social promotion ($\bar{X}=3.16$) and the aspect of educational promotion ($\bar{X}=3.12$) when classified in terms of sex, age, degree of education, occupation and monthly income found that all terms are at moderate level.

2 . The comparative result on the role of monk in community development, Ronpibun district, Nakhon si Thammarat province in terms of occupations and monthly income found that there were different as statistically significance at .05 but in terms of sex, age, degree of education, of education that there were not different.

3 . The suggestions on guideline to promote of monk's role in community development, Ronpibun district, Nakhon si Thammarat province found that the aspect of educational promotion was the highest; There should promote all systematic education management, non-systematic educational management and independent studies as long life under co-operation of people, family, community, there should promote on welfare to teacher, student, educational personnel and recipit with collection of resources from all sections to school under responsibility.

Keywords: The role of monks, Community Development

บทนำ

สถาบันทางพระพุทธศาสนาเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดสถาบันหนึ่งในการให้ความช่วยเหลือต่อสังคมไทยตลอดมา (พระครูสุวรรณวรการ, 2553) โดยมีส่วนช่วยเหลือในการกล่อมเกลাজิตใจและลักษณะนิสัยของคนไทยตลอดจนการให้บริการตามความต้องการของประชาชน (สืบทอง ธรรมชาติ และพระครูอรุณสิงหธรรม, 2558) อีกทั้งมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาทางสังคม แม้กระทั่งในปัจจุบันความสำคัญดังกล่าวก็ยังคงอยู่ (ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, 2526) พระภิกษุสงฆ์ต้องรับภาระหน้าที่ในการช่วยเหลือสังคมและทางราชการอยู่ตลอด สถาบันแห่งนี้จึงอำนวยประโยชน์เกื้อกูลต่อการปกครองและการบริหารของประเทศไทยอยู่มาก (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2522) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประชาชนแถบชนบทที่รับการ

บริการจากรัฐบาลได้ไม่ทั้งถึงนักซึ่งมีจำนวนเกือบ 90 เปอร์เซนต์ (ดุสิตา กระวานชิต, 2543) ดังนั้น วัดในพระพุทธศาสนา จึงเป็นที่แบ่งเบาภาระให้กับรัฐบาล ทั้งยังก่อให้เกิดรากฐานอันมั่นคงและเสริมสร้างต่อต้านสวัสดิการของรัฐ วัดจึงมีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตประจำวันของคนไทยเป็นอย่างมาก (พรประภา กิจโกศล, 2534)

พระสงฆ์เป็นองค์กรหลักของสถาบันพระพุทธศาสนา เพราะเป็นผู้ก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง ทำให้พระพุทธศาสนาหยั่งรากฝังลึกลงในสังคมเป็นสถาบันสำคัญหนึ่งของสังคม วัดและพระสงฆ์จึงมีอิทธิพลและมีบทบาทต่อวิถีชีวิตของประชาชนมาก เพราะวัดและพระสงฆ์เป็นศูนย์รวมทางจิตใจ ศีลธรรมและพฤติกรรมต่าง ๆ (พินิจ ลาภธนานนท์, 2529)

จากเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงบทบาทของพระสงฆ์ในเขตอำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ต่อการพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ เพื่อจักได้ทราบถึงแนวทางส่งเสริมด้านต่าง ๆ พร้อมทั้งแนวทางแก้ไขที่มีต่อการพัฒนาสังคมของพระสงฆ์ อันจะช่วยให้ประชาชนเกิดศรัทธา ยึดมั่นในพระพุทธศาสนาอันจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนอำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนอำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามความคิดเห็นของประชาชน ที่มีข้อมูลทั่วไป แตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็นของประชาชน อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอรัตนพิบูลย์จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาโดยมีลำดับขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

รูปแบบการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช” ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 1) ด้านส่งเสริมเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือพระสงฆ์นำกลุ่มชาวบ้านเพื่อจัดทำโครงการพัฒนาชุมชนตามแนวหลักเศรษฐกิจพอเพียงตลอดถึง ให้คำปรึกษา แนะนำ เทศนาเกี่ยวกับการส่งเสริมการประกอบอาชีพดังที่ พระมหาณรงค์ จิตตโสภโณ ว่าบทบาทของ

พระสงฆ์ที่ทำอยู่ในปัจจุบันเป็นทั้งผู้ทำเอง เป็นทั้งผู้ประสานงาน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา มีส่วนช่วยสังคม การช่วยสังคมของพระสงฆ์ไม่ว่าด้านเศรษฐกิจ สอนให้รู้จักขยันหมั่นเพียร สอนให้รู้จักเก็บออมรู้จักประหยัด สอนให้สันโดษ

2) ด้านผู้นำทางจิตวิญญาณ อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ พระสงฆ์มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนร่วมกิจกรรมสำคัญ เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาให้ความรู้ความเข้าใจทางพระพุทธศาสนา มีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อเผยแผ่ธรรมะแก่ประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรประภา กิจโกศล ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทและผลได้ต่อการพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านโนนเมือง อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมาพบว่า พระสงฆ์ ดำเนินการพัฒนาประชาชนในชนบท โดยเป็นการพัฒนาจิตใจเป็นหลัก จัดตั้งโครงการธรรมรงค์ดลละอวยมุขและโครงการส่งเสริมเพื่อพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนโดยพระสงฆ์เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการชักชวนให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการ การปฏิบัติตามคำสอนทางพุทธศาสนา

3) ด้านส่งเสริมการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ พระสงฆ์เป็นวิทยากรพิเศษในการบรรยายธรรมะแก่หน่วยงาน ต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน จัดตั้งศูนย์การศึกษา และปฏิบัติธรรมขึ้นภายในวัด จัดตั้งกองทุน มูลนิธิ เพื่อส่งเสริมทางด้านการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ ยุวัฒน์วุฒิเมธี ได้เสนอแนะ วิธีการพัฒนาชุมชนว่า ต้องการให้การศึกษอบรมแก่ประชาชนที่มีการศึกษาต่ำ ให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยกระบวนการให้การศึกษอบรมพัฒนาความรู้ ความคิด เฉลียวฉลาด อันจะนำไปสู่การสร้างสรรค์แต่สิ่งที่ตั้งถามซึ่งได้จากการศึกษอบรม

4) ด้านส่งเสริมสังคม อยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ พระสงฆ์ให้ความรู้ แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในสังคมเพื่อได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับชุมชนอื่น ๆ เพื่อการพัฒนาชุมชนของตน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสุวรรณวรการ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานีผลการวิจัยพบว่าบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานีซึ่งมีทั้งหมด 4 ด้านได้แก่ การพัฒนาชุมชนด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสาธารณสุข และด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง

5) ด้านประเพณีและวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ พระสงฆ์มีการส่งเสริมการจัดประเพณีในวันสำคัญๆอนุรักษโบราณสถาน โบราณวัตถุในชุมชน สอดคล้องกับกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการว่าบทบาทของพระสงฆ์ที่มีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์แก่สังคมในฐานะเป็นผู้ดำรงรักษาวัฒนธรรมและศิลปะของชาติ รวมศิลปกรรมต่าง ๆ ของชาติ และวัฒนธรรมที่ตั้งถามก็มีการอบรมสั่งสอนและปฏิบัติกันอยู่ในวัด

6) ด้านอนุรักษทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก กล่าวคือพระสงฆ์ได้มีการเทศนาสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนเพื่อนำไปสู่การอนุรักษและป้องกันสิ่งแวดล้อม ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดุสิตา กระวานชิต ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทในการอนุรักษ

สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติของพระสงฆ์ในจังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัย พบว่า พระสงฆ์มีบทบาทในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้านกิจกรรมการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการวิจัยบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

ควรที่จะมีการปรับปรุงแก้ไขต่อบทบาทในการพัฒนาชุมชน ให้มีความถูกต้องดีงามในทุก ๆ ด้านอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นด้านส่งเสริมเศรษฐกิจ ด้านส่งเสริมการศึกษา ด้านส่งเสริมสังคม และด้านประเพณีและวัฒนธรรม โดยที่พระสงฆ์ควรให้การอบรมสั่งสอน แนะนำ และให้คำปรึกษาอธิบายถึงประโยชน์มิใช่ประโยชน์ ตลอดถึงมีการพัฒนาด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการพัฒนางาน พัฒนาคน พัฒนาสังคม ชีวิตความเป็นอยู่ควบคู่กันไปด้วยให้ดียิ่งๆ ขึ้นไปในทุก ๆ ด้าน

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ พระสงฆ์ในอำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครราชสีมา ควรที่จะมีการรักษามาตรฐานนี้ไว้ให้ยิ่งๆ ขึ้นไปและควรที่จะมีการปรับปรุงแก้ไขในการมีส่วนร่วมกับชุมชนเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากร ป่าไม้ แม่น้ำ ภูเขา การประสานงานเพื่อให้หน่วยงานราชการเขามาสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนส่งเสริมให้ชุมชนปลูกป่าถาวร เพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำฟื้นฟูป่าทรัพยากรป่าไม้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรที่จะศึกษาบทบาทในการพัฒนาชุมชน อำเภอรัตนพิบูลย์ ของหน่วยงานอื่น ๆ ให้มีความหลากหลาย

2) ควรที่จะมีการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทในการพัฒนาชุมชน อำเภอรัตนพิบูลย์ ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อหาข้อแตกต่าง หรือเหมือนกัน

3) ควรจะมีการเพิ่มเติมเครื่องมือในการวิจัยให้มีความกว้างขวางมากยิ่งขึ้น นอกเหนือจากการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามแล้ว ควรจะมีการสังเกต สอบสัมภาษณ์ในเชิงลึก หรืออื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการวิจัย หรือการตั้งกลุ่มสนทนากัน

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2522). *คู่มือจริยธรรมศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เล่ม*

6. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.

- ดุสิตา กระวานชิต. (2543). บทบาทในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติของพระสงฆ์ใน จังหวัดนครราชสีมา. ใน *วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตศึกษาศาสตร์ สาขาสังแวดล้อมศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พรประภา กิจโกศล. (2534). บทบาทและผลได้ต่อการพัฒนาชนบทของพระสงฆ์: ศึกษาเฉพาะ กรณีบ้านโนนเมือง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา. ใน *วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการส่งเสริมการเกษตร*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระครูสุวรรณวรการ. (2553). ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัด ปทุมธานี. ใน *พุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พินิจ ลาภอนันท์. (2529). บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526). หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลไทยอนุเคราะห์ไทย.
- สืบบงษ์ ธรรมชาติ และพระครูอรุณสิงหธรรม. (2558). ศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนา สังคมตามแนวพระพุทธศาสนา: กรณีศึกษาพระครูประกาศธรรมวิธาน (มิ่ง ปภสฺสโร). *วารสาร มหาคุฬานาครธรรม*, 2(2), 89-99.

